

Проект

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ГУМВС УКРАЇНИ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОЛАСТІ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПОРЯДКУ
ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТИТУТУ УГОД У КРИМІНАЛЬНОМУ
ПРОВАДЖЕННІ**

Методичні рекомендації

**Дніпропетровськ
2015**

Особливості процесуального порядку застосування інституту угод у кримінальному провадженні / Ю. С. Полєвіков, В. В. Рогальська, О. Л. Христов, Ю. В. Христова – Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2015. – 35 с.

Висвітлено особливості процесуального порядку укладення угод про примирення та про визнання винуватості у кримінальному провадженні. У методичних рекомендаціях узагальнено та систематизовано практичний досвід функціонування інституту угод у кримінальному провадженні, висвітлено існуючі недоліки слідчої та судової практики під час застосування вказаного інституту, надано орієнтовний алгоритм дій слідчих під час укладення угод у кримінальному провадженні. Для працівників судових і правоохоронних органів, а також викладачів, науковців, курсантів та слухачів вищих навчальних закладів.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Угоди в кримінальному провадженні (загальна характеристика).....	6
2. Процесуальний порядок укладення угод в кримінальному провадженні.....	8
Додатки.....	18
Список використаної літератури.....	34

ВСТУП

Реформування вітчизняного кримінального провадження пов'язане з оптимізацією кримінальної процесуальної форми, яка сприяє ефективній реалізації права особи на вільний доступ до правосуддя, економному й раціональному використанню ресурсів, котрі виділяються для здійснення правосуддя, скороченню строків розгляду кримінальних проваджень та зменшенню навантаження на суддівську систему.

Інститут кримінального провадження на підставі угод є нововведенням для вітчизняного кримінального судочинства та належить до особливих порядків кримінального провадження. Вказаний інститут сприйнятий суспільством позитивно, оскільки передбачена законом можливість домовленості між підозрюваним чи обвинуваченим і прокурором або потерпілим стала поширеним альтернативним способом вирішення кримінально-правових конфліктів. Так, за 2014 рік в Україні на розгляд судів з обвинувальним актом направлено більш ніж 110 тис. кримінальних проваджень, з них понад 22 тис. (або 20 %) - з укладенням угод пір час досудового розслідування. Найбільш активно інститут угод застосовується у Рівненській (27 %, з них 16 % складають угоди про примирення і 10,8 % - угоди про визнання винуватості), Волинській (26 %, з яких 15 % укладено угоди про примирення, 11 % - угоди про визнання винуватості) та Житомирській області (25 %, з них 14,3 % - угоди про примирення та 10,5 % - угоди про визнання винуватості). Водночас у Харківській (13 %, з яких 7,3 % - угоди про примирення, 6,6 % - угоди про визнання винуватості) та Івано-Франківській області (9,5 %, з них 4,5 % - угоди про примирення та 5 % - угоди про визнання винуватості), у м. Києві (13 %, з яких 6,8 % - угоди про примирення, 6,1 % - угоди про визнання винуватості) спостерігається найнижча кількість кримінальних проваджень, у яких направлено до суду обвинувальних актів з підписаною між сторонами угодою.

Порівнюючи практику укладення угод у кримінальному провадженні з 2013 роком, слід вказати на позитивну тенденцію досягнення домовленостей у кримінальному провадженні, оскільки у 2013 році від загальної кількості зареєстрованих кримінальних проваджень було укладено лише 9 % угод про примирення та 7,8 % угод про визнання винуватості. Разом з тим слід зауважити, що під час здійснення кримінального провадження на підставі угод у досудовому розслідуванні та судовому провадженні виявлено чимало прогалин, які потребують свого доктринального аналізу [1, с. 1].

З урахуванням зазначеного, метою розробки науково-практичних рекомендацій є спроба авторів визначити єдиний підхід працівників правоохоронних та судових органів до розуміння і тлумачення норм Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України), що регламентують процесуальний порядок укладення угод у кримінальному провадженні. У зв'язку з цим методичні рекомендації дадуть можливість мати уявлення про: узагальнений та систематизований практичний досвід

функціонування інституту угод у кримінальному провадженні; існуючі недоліки слідчої та судової практики під час застосування вказаного інституту; орієнтовний алгоритм дій слідчих під час укладення угод у кримінальному провадженні.

1. УГОДИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ (ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА)

Кримінальне провадження на підставі угод – це інститут кримінального процесу, який передбачає спрощення кримінального провадження на підставі компромісу між представниками різних сторін за умови доведеності вини обвинуваченого та взаємних поступок, забезпечення відновлення порушених кримінальним правопорушенням прав [2, с. 273].

Чинним КПК України передбачено два види угод (ст. 468):

- 1) угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим;
- 2) угода між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості [3].

Угода про примирення – це угода між потерпілим та підозрюваним, чи обвинуваченим, в якій узгоджуються умови відповідальності підозрюваного або обвинуваченого за умови вчинення ним дій, спрямованих на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням [4, 327].

Поняття примирення у кримінальному процесі можна визначити як юридичний стан, що виникає внаслідок вирішення кримінально-правового конфлікту, при якому потерпілий відмовляється від вимоги про притягнення до кримінальної відповідальності особи, що вчинила злочин, а сама особа, яка його вчинила у передбачених законом випадках залагоджує спричинену шкоду (відшкодовує збитки або усуває заподіяну шкоду)¹ [5, с. 10; 6, с. 819].

Особливістю угоди про примирення є те, що її укладення залежить не тільки від вирішення питань щодо порядку та умов відновлення майнової сфери потерпілого, а й від задоволення його моральних потреб (набуття відчуття безпеки, розкаяння підозрюваного (обвинуваченого, підсудного), зникнення міжособистісного конфлікту та ін.) [4, 327].

Угода про визнання винуватості – це угода між прокурором та підозрюваним (обвинуваченим), в якій названі сторони узгоджують умови відповідальності підозрюваного або обвинуваченого залежно від його дій після вручення письмового повідомлення про підозру щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення. Угода має на меті, з одного боку, пом'якшення покарання обвинуваченого, а з другого – зменшення навантаження на систему здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях.

Для підозрюваного (обвинуваченого) перевагами укладення угоди про визнання винуватості є: звільнення від покарання; уникнення невизначеності

---

¹ Примирення потерпілого з підозрюваним або обвинуваченим може мати одну з трьох форм: 1) відмова потерпілого від обвинувачення; 2) примирення винного з потерпілим відповідно до ст. 46 Кримінального кодексу України; 3) укладення угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим у кримінальному провадженні. Ці форми досягнення примирення потерпілого з підозрюваним чи обвинуваченим тягнуть різні процесуально-правові наслідки. Спільні та відмінні ознаки між вказаними правовими інститутами проаналізовані у Додатку 7

щодо покарання у суді; у деяких випадках – застосування альтернативного покарання або його зниження. Перевагами угоди про визначення винуватості для прокурора є: можливість зменшення бюджетних витрат та економія процесуального часу; зниження навантаження прокуратури за підтримання державного обвинувачення; внесок у ефективність системи кримінального судочинства; певною мірою усувається перспектива подальших апеляцій. [4, 327-328].

Беручи до уваги дефініції обох термінів можна виділити такі ознаки названих угод в кримінальному провадженні:

- 1) вони являють собою домовленість між сторонами кримінального провадження;
- 2) ініціатором укладення угоди може виступати будь-яка зі сторін;
- 3) наслідком укладення угоди є набуття суб'єктами певних прав та обов'язків;
- 4) невиконання умов угоди тягне за собою її розірвання та можливе настання несприятливих наслідків для підозрюваного, обвинуваченого.

Метою угоди є суб'єктивно бажаний результат, який повинен настати після її укладення та затвердження.

2. ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК УКЛАДЕННЯ УГОД В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

«Порядок» – певна послідовність, черговість чого-небудь, передбачає злагодженість та чітку визначеність, алгоритм дій з метою досягнення необхідного результату. Враховуючи те, що алгоритми укладення угоди про примирення та визнання винуватості є схожими, дані інститути будуть розглянуті одночасно з урахуванням особливостей, що виникають на тому чи іншому етапі укладення кожного з виду угод.

Виходячи з аналізу норм кримінального процесуального законодавства можна визначити наступні етапи процесуального порядку укладення угод:

1. Отримання процесуального статусу особами, які мають право на укладення угод. Відповідно до ст. 468 КПК України, угода про примирення може бути укладеною лише між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим, а угода про визнання винуватості - лише між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим, отже без набуття відповідних статусів учасниками кримінального провадження укладення угод є неможливим.

Згідно із ст. 42 КПК України, процесуальний *статус підозрюваного*, особа отримує відразу після затримання її за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення або після оголошення їй про підозру в порядку ст. ст. 276 – 279 КПК України або після складення повідомлення про підозру але не вручення їй внаслідок не встановлення її місцезнаходження проте здійснення заходів для вручення у спосіб передбачений для вручення повідомлень.

Процесуальний *статус обвинуваченого* особа набуває після передання до суду обвинувального акту щодо неї (ст.42 КПК України).

Що стосується потерпілого, то згідно з ч. 2 ст. 55 КПК України особа набуває *статус потерпілої* з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого.

2. Ознайомлення з процесуальними правами та обов'язками відповідно до статусу. *Ознайомлення з процесуальними правами та обов'язками потерпілого* відбувається після подання ним заяви шляхом вручення йому пам'ятки про процесуальні права та обов'язки (ч. 2 ст. 55), а також на прохання потерпілого - шляхом повідомлення про його права та обов'язки, що передбачені в КПК України (п. 1 ч. 1 ст. 56 КПК України).

Ознайомлення з процесуальними правами та обов'язками підозрюваного чи обвинуваченого полягає у зобов'язанні слідчого, прокурора чи іншої уповноваженої особи здійснити наступні дії: невідкладно після отримання відповідного статусу повідомити підозрюваного чи обвинуваченого про їхні права, що передбачені в ст. 42 КПК України та одночасно з таким повідомленням - вручити вищезазначеним учасникам пам'ятку про їхні процесуальні права та обов'язки, а на прохання підозрюваного чи обвинуваченого - детально роз'яснити кожне із зазначених прав (ч. 8 ст. 42, ч.ч. 2-3 ст. 276 КПК України).

Системний аналіз норм КПК України, вивчення матеріалів кримінальних проваджень та опитування практичних працівників дозволило зробити висновок про існування певних прогалів в кримінальному процесуальному законодавстві, а саме - обмеження підозрюваного та обвинуваченого, в порівнянні з потерпілим, у доступі до інформації стосовно своїх прав, що стосуються укладення угод. Так, ст. 56 КПК України містить інформацію про право потерпілого примиритися з підозрюваним, обвинуваченим на всіх стадіях кримінального провадження і укласти угоду про примирення. Це ж право потерпілого продубльовано і у пам'ятці про його процесуальні права та обов'язки, що йому вручається. Окрім того, відповідно до ч. 7 ст. 469 КПК України та п.5 наказу Генерального прокурора України від 19 грудня 2012 року № 4 гн «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні», слідчий, прокурор зобов'язані не просто проінформувати потерпілого про його право на примирення, а і роз'яснити механізм його реалізації та не чинити перешкод в укладенні угоди про примирення [7]. На відміну від порядку інформування потерпілого про укладення угоди про примирення, порядок інформування підозрюваного та обвинуваченого про можливість укладення угод взагалі не визначений. Так, ст. 468 КПК України передбачає можливість ініціювання підозрюваним та обвинуваченим укладення угоди про визнання винуватості чи примирення, але таке право підозрюваного чи обвинуваченого в КПК України не регламентовано як і те яким чином повинен бути зафіксований факт ознайомлення та роз'яснення цього права підозрюваному чи обвинуваченому.

З метою належного виконання слідчим чи прокурором своїх процесуальних обов'язків та забезпечення реалізації прав підозрюваного чи обвинуваченого у повному обсязі², вважаємо за доцільним внесення доповнення у пам'ятку про процесуальні права підозрюваного (обвинуваченого), що вручається вказаним особам у зв'язку з набуттям відповідного процесуального статусу, де передбачити положення про те, що: «підозруваний (обвинувачений) у випадках, передбачених КПК України, в будь-який момент після повідомлення особі про підозру до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку має право укласти одну з видів угод: угоду про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим; угоду між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості» (Додаток 1). Внесення зазначених доповнень до пам'ятки про процесуальні права та обов'язки підозрюваного (обвинуваченого) вирішує питання і фіксації факту повідомлення та ознайомлення підозрюваного чи обвинуваченого з вищезазначеним правом.

3. Ініціювання укладення угоди. Відповідно до ст. 469 КПК України - *ініціаторами укладення угоди про примирення* можуть бути виключно потерпілий чи підозруваний (обвинувачений), а *угоди про визнання винуватості* – прокурор або підозруваний чи обвинувачений.

---

² Відповідно до п. 2 ч. 3 ст. 42 КПК України підозруваний та обвинувачений мають право бути повідомлені про свої права які регламентовані в КПК України, а не лише ті, що передбачені в ст. 42 КПК України.

Часові межі ініціювання укладення угоди. Згідно із положенням ч. 5 ст. 46 КПК України, висловлення бажання укласти угоду з представником іншої сторони може здійснюватися в будь-який момент після повідомлення особі про підозру до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку.

Форма ініціювання укладення угоди про примирення не регламентована в законі і по суті не має значення, оскільки домовленості стосовно угоди про примирення повинні відбуватися без участі слідчого, прокурора чи судді, а слідчий чи прокурор у разі отримання інформації від потерпілого чи підозрюваного про їхнє бажання укласти даний вид угод - зобов'язані відповідно до ч. 7 ст. 469 КПК України та п.5 наказу Генерального прокурора України від 19 грудня 2012 року № 4 гн, лише роз'яснити вищезазначеним учасникам механізм реалізації укладення угоди про примирення та не чинити перешкод в її укладенні [7].

Що стосується *форми ініціювання укладення угоди про визнання винуватості*, яка також не регламентована в КПК України - то, на нашу думку, висловлення підозрюваного про його бажання укласти зазначений вид угоди повинно оформлюватися обов'язково у письмовій формі і фіксуватися під час досудового провадження або в окремому клопотанні підозрюваного (Додаток 2) або в протоколі слідчої (розшукової) дії, якщо підозрюваний висловив своє бажання укласти угоду під час її проведення. Така форма фіксації є необхідною, оскільки відповідно до п. 9 ч. 2 ст. 52 КПК України у осіб, що здійснюють кримінальне провадження з моменту ініціювання угоди про визнання винуватості, з'являється обов'язок забезпечити участь захисника у кримінальному провадженні³.

Ініціатива укласти угоду про визнання винуватості, що надійшла від прокурора на нашу думку не потребує додаткового письмового оформлення, оскільки відповідно до п. 9 ч. 2 ст. 52 КПК України з моменту її ініціювання прокурор повинен залучити захисника шляхом негайного направлення постанови про доручення призначити адвоката у даному кримінальному провадженні до Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги (Додатки 5,6), отже його ініціатива буде зафіксована у зазначеній постанові, а у разі якщо підозрюваний вже залучив самостійно захисника –повідомити останніх про своє бажання укласти таку угоду.

Перевірка можливості та доцільності укладення угоди у конкретному кримінальному провадженні. Якщо слідчий після отримання клопотання дійде до висновку про неможливість укладення угоди про визнання винуватості в кримінальному провадженні, через невідповідність умовам, що передбачені в ч.4 ст.469 КПК України - він повинен винести постанову про відмову у задоволенні клопотання про укладення угоди про визнання винуватості в

---

³ Ініціювання – прояв ініціативи учасника угоди про визнання винуватості її укласти . Отже, слідчий повинен залучати захисника саме з моменту висловлення бажання підозрюваного укласти угоду про визнання винуватості та за наявності для цього підстав передбачених в КПК України (ст.469КПК України), не чекаючи доки прокурор задовільнить або відмовить у задоволенні зазначеного клопотання підозрюваного. Зволікання з залученням захисника є порушенням права на захист.

порядку і в строки, передбачені ст. 220 КПК України (не більше трьох днів) (Додаток 4).

Якщо ж слідчий, після отримання інформації про бажання підозрюваного укласти угоду про визнання винуватості дійде до висновку про можливість її укладення – він повинен негайно здійснити наступні дії: 1) повідомити прокурора для подальшого розгляду і прийняття рішення по суті заявленого клопотання. Строки та форма такого повідомлення в КПК України не регламентовані, але, ми вважаємо, що у цьому випадку, доцільно діяти в порядку, що передбачений в ч. 6 ст. 214 КПК України для повідомлення прокурора про початок досудового розслідування, а саме: невідкладно і у письмовій формі (Додаток 3); 2) залучити захисника шляхом негайного направлення постанови про доручення призначити адвоката у даному кримінальному провадженні до Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги (Додатки 5,6), у разі якщо підозрюваний самостійно не залучив його раніше.

При укладенні угоди про визнання винуватості прокурор після надходження до нього повідомлення слідчого про виявлення бажання у підозрюваного укласти угоду про визнання винуватості⁴ повинен визначити можливість та доцільність укладення угоди в даному кримінальному провадженні.

Відповідно до ч. 4 ст. 469 КПК України угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо:

1) кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості, тяжких злочинів;

2) особливо тяжких злочинів, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України за умови викриття підозрюваним чи обвинуваченим іншої особи у вчиненні злочину, віднесеного до підслідності Національного антикорупційного бюро України, якщо інформація щодо вчинення такою особою злочину буде підтверджена доказами.

Угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена щодо кримінальних проступків, злочинів, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам. Укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні щодо уповноваженої особи юридичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким здійснюється провадження щодо юридичної особи, а також у кримінальному провадженні, в якому бере участь потерпілий, не допускається.

Прокурор при вирішенні питання про укладення угоди про визнання винуватості відповідно до ст. 470 КПК України зобов'язаний враховувати також наступні обставини:

---

⁴ У разі надходження ініціативи укласти угоду від прокурора цей етап буде передувати етапу висловлення підозрюваним (обвинуваченим) бажання чи не бажання укласти угоду про визнання винуватості.

1) ступінь та характер сприяння підозрюваного чи обвинуваченого у проведенні кримінального провадження щодо нього або інших осіб;

2) характер і тяжкість обвинувачення (підозри);

3) наявність суспільного інтересу в забезпеченні швидшого досудового розслідування і судового провадження, викритті більшої кількості кримінальних правопорушень;

4) наявність суспільного інтересу в запобіганні, виявленні чи припиненні більшої кількості кримінальних правопорушень або інших більш тяжких кримінальних правопорушень.

Якщо прокурор дійде до висновку про неможливість чи недоцільність укладення угоди про визнання винуватості в конкретному кримінальному провадженні він повинен винести постанову про відмову у задоволенні клопотання про укладення угоди про визнання винуватості в порядку і в строки, передбачені ст. 220 КПК України (не більше трьох днів) (Додаток 4).

У разі, коли ініціатива про укладення угоди надійшла від прокурора – підозрюваний чи обвинувачений спільно із своїм захисником, на нашу думку, також повинні відповісти прокурору про своє бажання чи не бажання укласти угоду про визнання винуватості не пізніше трьох днів з моменту призначення адвоката у даному кримінальному провадженні через Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги або з моменту повідомлення підозрюваного чи обвинуваченого та його захисника про вищезазначену ініціативу прокурора у разі якщо підозрюваний чи обвинувачений самостійно залучив захисника раніше. Якщо підозрюваний чи обвинувачений спільно із своїм захисником не погодяться укласти зазначений вид угоди, на нашу думку така відмова повинна фіксуватися у протоколі, який в подальшому буде вважатися підставою для припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Що стосується угоди про примирення, то слідчий, прокурор не уповноважені здійснювати перевірку можливості та доцільності укладення угоди у конкретному кримінальному провадженні, а лише при роз'ясненні особам права на укладення угоди повинні чітко повідомити суб'єктів кримінального провадження, які бажають укласти угоду про примирення про особливості укладення даного виду угоди, а саме: угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. Укладення угоди про примирення у кримінальному провадженні щодо уповноваженої особи юридичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким здійснюється провадження щодо юридичної особи, не допускається.

У разі недосягнення згоди щодо укладення угоди факт її ініціювання і твердження, що були зроблені з метою її досягнення, не можуть розглядатися як відмова від обвинувачення або як визнання своєї винуватості.

4. Укладення угоди. Після того, як потерпілий або підозрюваний (обвинувачений) виявив бажання примиритися з протилежною стороною, у

процедуру примирення можуть залучатися інші особи, які будуть безпосередньо узгоджувати деталі примирення. Водночас залучення таких осіб не перешкоджає самим ініціаторам примирення самотійно вести домовленості.

Відповідно до норм чинного законодавства України, вести переговори стосовно укладення угоди про примирення крім вищевказаних суб'єктів можуть захисник, представник (законний представник).

Забороняється проводити домовленості стосовно угоди про примирення за участю слідчого, прокурора або судді. Заборона втручання слідчого, прокурора або слідчого судді у процес примирення сторін має на меті забезпечити сторонам право на вільне волевиявлення та вирішення кримінально-правового конфлікту без втручання державних органів.

Підставою укладення угоди про примирення виступає факт примирення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, з потерпілим. Примирення може бути досягнуте як під час досудового розслідування, так і під час судового розгляду. Примирення є суб'єктивним правом потерпілого і ніякими способами він не може бути примушений до його досягнення та укладення відповідної угоди. Таке волевиявлення потерпілого є остаточним, тобто потерпілий не може згодом від нього відмовитися, якщо його волевиявлення було добровільним (тобто воно не було досягнуто під впливом насильства, погроз або іншого примусу).

Якщо підозрюваний, обвинувачений чи потерпілий є неповнолітні угода про примирення відповідно до п. 1 інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод» від 15 листопада 2012 року № 223-1679/0/4-12 укладається законними представниками і захисниками неповнолітніх. При цьому якщо неповнолітній досяг шістнадцятирічного віку, він має право укладати угоду про примирення самотійно, але за наявності згоди законного представника. Якщо ж неповнолітній не досяг шістнадцяти років, угоду про примирення за його згодою укладає законний представник неповнолітнього. Про надання згоди неповнолітнім, його законним представником у наведених вище випадках обов'язково має бути зазначено в угоді про примирення [8].

Окремо слід зазначити, якщо кримінальне провадження здійснюється стосовно однієї особи, яка підозрюється чи обвинувачується у вчиненні кількох окремих кримінальних правопорушень, серед яких є тяжкий чи особливо тяжкий злочин і злочин невеликої тяжкості, внаслідок вчинення якого потерпілому було завдано шкоду, угоду про примирення може бути укладено щодо злочину невеликої тяжкості.

У кримінальному провадженні, в якому беруть участь кілька потерпілих від одного й того ж кримінального правопорушення, угоду може бути укладено лише з усіма потерпілими. При цьому укладається одна угода, у якій може бути зазначено різні вимоги потерпілих до підозрюваного, обвинуваченого, щодо розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, строку її відшкодування чи переліку дій, не пов'язаних із відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язані вчинити щодо потерпілого

(потерпілих), але обов'язково має бути зазначено про узгоджене між сторонами (усіма потерпілими та підозрюваними, обвинуваченим) покарання, їх згоду на призначення такого покарання або на призначення покарання та звільнення від його відбування з випробуванням. Недотримання цих вимог законодавства відповідно до п. 1 ч. 7 ст. 474 КПК України є підставою для відмови у затвердженні угоди.

Окремо слід розглянути випадки, коли внаслідок кримінального правопорушення шкоди завдано як суспільним, так і приватним інтересам. Відповідно до положення ч. 3 ст. 469 КПК України у кримінальному провадженні можливо укласти лише один з видів угоди. У такому випадку, у разі доцільності укладення обох видів угод з підозрюваним (обвинуваченим) необхідно відповідно до ст. 217 КПК України виділити в окреме провадження матеріали одного з кримінальних правопорушень, у якому необхідно укласти такий вид угоди, який унеможливило його укладення у кримінальному провадженні без виділення матеріалів досудового розслідування

Зі змісту статей 471, 472 КПК вбачається, що сторони угоди (незалежно від її виду) зобов'язані під час укладення угоди погоджувати міру покарання та звільнення його від відбування з випробуванням (якщо домовленості щодо такого звільнення мали місце та сторони дійшли згоди). Аналіз статей 65 і 75 Кримінального кодексу України (далі - КК України) у редакції Закону України від 13 квітня 2012 року № 4652-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» свідчить, що домовленості сторін угоди при узгодженні покарання не мають виходити за межі загальних засад призначення покарання, встановлених законом України про кримінальну відповідальність. Зокрема сторони мають узгоджувати покарання, враховуючи:

- положення п. 1-2 ч. 1 ст. 65 КК України, тобто 1) у межах, встановлених санкцією статті (санкції частини статті) Особливої частини КК, що передбачає відповідальність за вчинений злочин, за винятком випадків, передбачених ч. 2 ст. 53 КК та 2) відповідно до положень Загальної частини КК України. Наприклад, у випадку, коли в санкції статті (санкції частини статті), що передбачає відповідальність за вчинений злочин, не встановлено мінімальної межі покарання, сторони мають виходити із положень розділу X Загальної частини;

- ступінь тяжкості вчиненого злочину, особи винного і обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання (п. 3 ч. 1 ст. 65 КК). У положеннях процесуального закону, які регламентують кримінальне провадження на підставі угод, певною мірою вже враховано зазначені обставини, оскільки передбачено, що:

а) угоду як про примирення, так і про визнання винуватості може бути укладено у провадженні щодо певних визначених законом категорій кримінальних правопорушень (кримінальних проступків та злочинів). Із цього вбачається, що «ступінь тяжкості», як показник типового рівня суспільної небезпеки злочинів певних видів, враховано законодавцем та відображено у положеннях процесуального закону щодо укладення угод.

б) укладенню угоди передую досягнення домовленостей між сторонами, зміст яких, крім іншого, має бути відображено в угоді. Зокрема, це розмір шкоди, строк її відшкодування чи вчинення інших обумовлених дій на користь потерпілого. Закріплення законодавцем вимоги щодо обов'язковості наявності цих обставин при укладенні угод свідчить про врахування даних, що характеризують особу винного [9].

Те ж саме стосується і обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання. Так, за наявності обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину, з урахуванням особи винного сторони угоди з огляду на положення статей 65, 75 КК України у редакції Закону України від 13 квітня 2012 року № 4652-VI мають право, застосовуючи положення ст. 69 КК України, визначати (узгоджувати):

а) основне покарання, нижче від найнижчої межі, встановленої у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК України;

б) інше основне покарання, більш м'який його вид, не зазначений у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК України за цей злочин;

в) не призначати додаткове покарання, передбачене у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК України як обов'язкове, за винятком випадків, встановлених ч. 2 ст. 69 КК України.

Окрім цього, в угоді про примирення відповідно до ст. 471 КПК України зазначаються її сторони, формулювання підозри чи обвинувачення та його правова кваліфікація із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, істотні для відповідного кримінального провадження обставини, розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, строк її відшкодування чи перелік дій, не пов'язаних з відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язані вчинити на користь потерпілого, строк їх вчинення, наслідки укладення та затвердження угоди, передбачені статтею 473 КПК України, а також наслідки невиконання угоди.

Що стосується, угоди про визнання винуватості, то в її змісті, окрім вищеперерахованих обставин повинні знайти своє відображення: сторони, формулювання підозри чи обвинувачення та його правова кваліфікація з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, істотні для відповідного кримінального провадження обставини, беззастережне визнання підозрюваним чи обвинуваченим своєї винуватості у вчиненні кримінального правопорушення, обов'язки підозрюваного чи обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою (якщо відповідні домовленості мали місце), наслідки укладення та затвердження угоди, передбачені статтею 473 КПК України, наслідки невиконання угоди.

Наслідком укладення та затвердження угоди про примирення є: 1) для підозрюваного чи обвинуваченого - обмеження права оскарження вироку згідно з положеннями ст. ст. 329, 424 КПК України та відмова від здійснення прав, передбачених п. 1 ч. 4 ст. 474 КПК України; 2) для потерпілого - обмеження

права оскарження вироку згідно з положеннями ст. ст. 329, 424 КПК України та позбавлення права вимагати в подальшому притягнення особи до кримінальної відповідальності за відповідне кримінальне правопорушення і змінювати розмір вимог про відшкодування шкоди.

Наслідком укладення та затвердження угоди про визнання винуватості для прокурора, підозрюваного чи обвинуваченого є обмеження їх права оскарження вироку згідно з положеннями ст. ст. 329, 424 КПК України, а для підозрюваного чи обвинуваченого - також його відмова від здійснення прав, передбачених абзацами 1 та 4 п. 1 ч. 4 ст. 474 КПК України.

Незалежно від виду угоди, в ній повинно зазначатися дата її укладення та підписи сторін.

5. Подання угоди до суду для її затвердження. Якщо угоди досягнуто під час досудового розслідування, обвинувальний акт з підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду. Прокурор має право відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою до отримання висновку експерта або завершення проведення інших слідчих (розшукових) дій, необхідних для збирання та фіксації доказів, які можуть бути втрачені зі спливом часу, або які неможливо буде провести пізніше без істотної шкоди для їх результату у разі відмови суду в затвердженні угоди.

6. Затвердження судом угоди або відмова у її затвердженні. Розгляд щодо угоди проводиться судом під час підготовчого судового засідання за обов'язкової участі сторін угоди з повідомленням інших учасників судового провадження. Відсутність інших учасників судового провадження не є перешкодою для розгляду.

Умовами, за наявності яких може бути укладено угоду про примирення є:

1) кримінальне правопорушення стосується тільки приватних (особистих або майнових) інтересів конкретної фізичної особи або приватного інтересу юридичної особи (яка не є державним чи комунальним підприємством, установою). Ця умова впливає з того, що в межах розслідуваного кримінального провадження має бути наявна особа потерпілого (з яким відбудеться примирення), оскільки саме його волевиявлення має істотне значення для притягнення до кримінальної відповідальності винного, а це неприпустимо, якщо злочином порушуються публічні інтереси).

2) згідно з чинним законодавством угоду про примирення може бути укладено у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої та середньої тяжкості, а також у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. У кримінальному провадженні щодо тяжких та особливо тяжких злочинів угода про примирення не укладається. Винятком у даній ситуації є кримінальні провадження у формі приватного обвинувачення, які здійснюються щодо кримінальних правопорушень, визначених у ст. 477 КПК України.;

3) винний відшкодував завдані ним збитки або усунув заподіяну шкоду. Шкода, заподіяна злочином, є підставою для визнання особи потерпілою і належить до об'єктивної сторони злочину. Це виявляється і в тому, що вона, будучи заподіяною особі, існує незалежно від чієїсь думки, у тому числі й

думки цієї особи. Як визначається у Рекомендації № К (85) 11 відносно положення потерпілого в рамках кримінального права і кримінального процесу (прийнята Комітетом міністрів Ради Європи від 28 червня 1985 р.), слід приділяти більше уваги потребам потерпілого на всіх етапах кримінального процесу та законодавчо передбачати, що компенсація може бути кримінальною санкцією або її заміною, або може бути призначена разом із кримінальною санкцією [10]. Саме тому відшкодування заподіяної шкоди є однією з основних умов укладення угоди про примирення;

4) відсутність заперечень з боку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Суд відмовляє в затвердженні угоди, якщо:

1) умови угоди суперечать вимогам КПК України та/або закону, в тому числі допущена неправильна правова кваліфікація кримінального правопорушення, яке є більш тяжким ніж те, щодо якого передбачена можливість укладення угоди;

2) умови угоди не відповідають інтересам суспільства;

3) умови угоди порушують права, свободи чи інтереси сторін або інших осіб;

4) існують обґрунтовані підстави вважати, що укладення угоди не було добровільним, або сторони не примирилися;

5) очевидна неможливість виконання обвинуваченим взятих на себе за угодою зобов'язань;

6) відсутні фактичні підстави для визнання винуватості.

У такому разі досудове розслідування або судове провадження продовжуються у загальному порядку.

Перед ухваленням рішення про затвердження угоди про визнання винуватості відповідно до ч. 4 ст. 474 КПК України суд під час судового засідання повинен з'ясувати в обвинуваченого, чи цілком він розуміє:

1) що він має право на судовий розгляд, під час якого прокурор зобов'язаний довести кожену обставину щодо кримінального правопорушення, у вчиненні якого його обвинувачують, а він має такі права:

– мовчати, і факт мовчання не матиме для суду жодного доказового значення;

– мати захисника, у тому числі на отримання правової допомоги безоплатно у порядку та випадках, передбачених законом, або захищатися самостійно;

– допитати під час судового розгляду свідків обвинувачення, подати клопотання про виклик свідків і подати докази, що свідчать на його користь;

2) наслідки укладення та затвердження угод, передбачені ст.473 КПК України;

3) характер кожного обвинувачення, щодо якого він визнає себе винуватим;

4) вид покарання, а також інші заходи, які будуть застосовані до нього у разі затвердження угоди судом.

7. Ухвалення вироку на підставі угоди. Відповідно до ст. 475 КПК України якщо суд переконається, що угода може бути затверджена, він ухвалює вирок, яким затверджує угоду і призначає узгоджену сторонами міру покарання. Вирок на підставі угоди повинен відповідати загальним вимогам до обвинувальних вироків з урахуванням особливостей, передбачених ч. 3 ст. 475 КПК України.

8. Виконання вироку на підставі угоди. Виконання вироку – це завершальна стадія кримінального процесу, в якій суд звертає до виконання вироків і ухвали, слідкує за приведенням їх до виконання, а також вирішує в установленому порядку питання, які виникають при виконанні судових актів. В зв'язку з тим, що виконання вироку ухваленого на підставі угоди не несе суттєвих відмінностей, дослідження даного етапу є недоцільним.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ПАМ'ЯТКА

про процесуальні права та обов'язки підозрюваного

Колона Андрія Олеговича

Підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 КПК України, повідомлено про підозру, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, до якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок не встановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень.

Конституція України

Стаття 28. Кожен має право на повагу до його гідності.

Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим досліддам.

Стаття 29. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність.

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

У разі нагальної необхідності запобігти злочинів чи його припинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.

Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання.

Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого.

Стаття 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 56. Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 59. Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура.

Стаття 62. Особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення.

Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

У разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням.

Стаття 63. Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

Положення про порядок короткочасного затримання осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення

Стаття 10. Права та обов'язки затриманих.

Особи, затримані за підозрінням у вчиненні кримінального правопорушення, мають право:

- знати, в чому їх підозрюють;
- вимагати перевірки прокурором правомірності затримання; про заявлену вимогу адміністрація місця тримання затриманих негайно повідомляє прокурора;

- оскаржити дії особи, яка провадить дізнання, слідчого або прокурора, давати пояснення і заявляти клопотання;
  - звертатися зі скаргами і заявами в державні органи, громадські організації і до службових осіб у порядку, встановленому статтею 13 цього Положення;
  - користуватися своїм одягом і взуттям, а також іншими необхідними предметами і речами, перелік яких визначається Правилами внутрішнього розпорядку в місцях тримання затриманих.
- Особи, затримані за підозрінням у вчиненні кримінального правопорушення, зобов'язані додержуватися вимог цього Положення і Правил внутрішнього розпорядку в місцях тримання затриманих.

Закон України «Про попереднє ув'язнення»

Стаття 9. Права осіб, взятих під варту

Особи, взяті під варту, мають право:

- на захист відповідно до кримінально-процесуального законодавства;
- на захист своїх прав та інтересів особисто або за допомогою захисника з моменту затримання або взяття під варту, а також на повідомлення під час взяття під варту підстав та мотивів взяття під варту, оскаржувати їх у суді, отримати в друкованому вигляді роз'яснення положень статей 28, 29, 55, 56, 59, 62 та 63 Конституції України, цієї статті та інших прав затриманих або взятих під варту, встановлених законом, у тому числі права здійснювати захист своїх прав та інтересів особисто або за допомогою захисника з моменту затримання або арешту (взяття під варту)
- особи, права відмовитися від надання будь-яких пояснень або свідчень до прибуття захисника, знайомитися з правилами тримання під вартою;
- на щоденну прогулянку тривалістю одна година. Вагітним жінкам і жінкам, які мають при собі дітей, неповнолітнім, а також хворим з дозволу лікаря та за їх згодою тривалість щоденної прогулянки встановлюється до двох годин;
- одержувати два рази на місяць передачі або посилки та грошові перекази і передачі;
- купувати протягом місяця за безготівковим розрахунком продукти харчування і предмети першої необхідності на суму до одного мінімального розміру заробітної плати та без обмежень письмове приладдя, газети, книги через торговельну мережу на замовлення;
- користуватися власним одягом і взуттям, мати при собі документи і записи, що стосуються кримінальної справи;
- користуватися телевізорами, одержаними від родичів або інших осіб, настільними іграми, газетами і книгами з бібліотеки місця попереднього ув'язнення та придбаними через торговельну мережу;
- відправляти в індивідуальному порядку релігійні обряди і користуватися релігійною літературою та властивими їх віруванню предметами релігійного культу, виготовленими з малоцінних матеріалів, якщо при цьому не порушується встановлений у місцях попереднього ув'язнення порядок, а також не обмежуються права інших осіб;

- на восьмигодинний сон в нічний час, під час якого не допускається залучення до участі в процесуальних та інших діях, за винятком невідкладних випадків;
- звертатись із скаргами, заявами та листами до державних органів і службових осіб у порядку, встановленому ст. 13 Закону України «Про попереднє ув'язнення».

Взяті під варту жінки вправі мати при собі дітей віком до трьох років.

Взяті під варту молоді громадяни (віком від 14 до 28 років) мають право отримувати психолого-педагогічну допомогу спеціалістів центрів соціальних служб для молоді.

Осіб, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі, в разі обрання щодо них запобіжного заходу у вигляді взяття під варту в зв'язку з провадженням в іншій справі, тримають відповідно до правил, установлених цим Законом. Одержання цими особами посилок і передач, а так само купівля ними продуктів харчування і предметів першої необхідності здійснюються в порядку, встановленому Виправно-трудоим кодексом України для виду режиму виправно-трудої колонії, призначеного їм Державним департаментом України з питань виконання покарань.

Перелік продуктів харчування і предметів першої необхідності, які забороняється передавати особам, взятим під варту, встановлюється Державним департаментом України з питань виконання покарань. Міністерством оборони України за погодженням з Генеральною прокуратурою України.

Стаття 10. Обов'язки осіб, взятих під варту

Особи, взяті під варту, зобов'язані:

- додержуватися порядку, встановленого в місцях попереднього ув'язнення, і виконувати законні вимоги адміністрації;
- дотримуватися санітарно-гігієнічних правил, мати охайний зовнішній вигляд, постійно підтримувати чистоту в камері;
- бути ввічливими до працівників місця попереднього ув'язнення, а також поміж собою;
- не вступати в суперечки з представниками адміністрації, не принижувати їх гідність, не протидіяти виконанню ними своїх обов'язків;
- бережливо ставитися до інвентарю, обладнання та іншого майна місця попереднього ув'язнення.

Кримінальний процесуальний кодекс України

Протягом кримінального провадження підозрюваний має право (ст. 42КПК):

- 1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють;
- 2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, а також отримати їх роз'яснення у разі необхідності;
- 3) на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого та перед кожним наступним допитом з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, на присутність захисника під час допиту та інших процесуальних дій, на відмову від послуг захисника в будь-який момент

кримінального провадження, на отримання послуг захисника за рахунок держави у випадку відсутності коштів на оплату таких послуг;

4) не говорити нічого з приводу підозри проти нього або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;

5) давати пояснення, показання з приводу підозри чи в будь-який момент відмовитися їх давати;

6) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;

7) у разі затримання – на негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування;

8) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;

9) брати участь у проведенні процесуальних дій;

10) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

11) застосовувати з додержанням вимог КПК України технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосовування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься вмотивована постанова (ухвала);

12) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

13) заявляти відводи;

14) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування, та вимагати відкриття матеріалів;

15) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

16) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді;

17) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра, обвинувачення не підтвердились;

18) користуватись рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватись послугами перекладача за рахунок держави.

Підозрюваний, який є іноземцем і тримається під вартою, має право на зустрічі з представником дипломатичної чи консульської установи своєї держави, яку йому зобов'язана забезпечити адміністрація місця ув'язнення.

Підозрюваний зобов'язаний:

1) прибувати за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк – заздалегідь повідомити про це зазначених осіб;

- 2) виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження;
- 3) підкорятися законним вимогам та розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду.

Підозрюваний, а також за його згодою будь-яка інша фізична чи юридична особа має право на будь-якій стадії кримінального провадження *відшкодувати шкоду, завдану потерпілому, територіальній громаді, державі* внаслідок кримінального правопорушення (ст. 127 КПК України)

Підозрюваний (обвинувачений) у випадках, передбачених КПК України, в будь-який момент після повідомлення особі про підозру до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку має право *укласти одну з видів угод: угоду про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим; угоду між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості* (ст. 469 КПК України).

Права мені роз'яснені та зрозумілі. Пам'ятку про процесуальні права та обов'язки підозрюваного отримав.

Пам'ятку отримав:

01 вересня 2013 року

Підпис

Колон А.О.

Пам'ятку вручив:

Слідчий СВ Н-ського РВ УМВС

України в н-ській області

старший лейтенант міліції

Підпис

А.А. Шпак

Слідчому СВ Н-ського РВ УМВС
України в Н-ській області
майору міліції
Шпаку А.А.⁵

КЛОПОТАННЯ
про укладення угоди про визнання винуватості

Прошу Вас надати мені можливість реалізувати своє право на укладення угоди про визнання винуватості, що передбачене ст. 469 КПК України, шляхом інформування про моє волевиявлення прокурора, який здійснює процесуальне керівництво у кримінальному провадженні, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 100016 від 01.01.2015 року за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 309 КК України.

15.01.2015

підпис

І.І. Іванов

Клопотання прийняв:
Слідчий СВ Н-ського РВ
УМВС України в Н-ській області
майор міліції

підпис

А.А. Шпак

---

⁵ Таке клопотання може бути адресовано окрім слідчого, керівникові органу досудового розслідування чи прокурору.

Прокурору Н-ського району
Н-ської обл.
молодшому раднику юстиції
Іванову І.І.

ПОВІДОМЛЕННЯ
про ініціювання підозрюваним укладення
угоди про визнання винуватості

Місто (сел.) Н-ськ

15 січня 2015 року

Повідомляю, що 15 січня 2015 року підозрюваним І. було надано клопотання про укладення угоди між прокурором та підозрюваним (обвинуваченим) у кримінальному провадженні № _____ від 01.01.2015.

Додаток: Клопотання про укладення угоди між прокурором та підозрюваним (обвинуваченим) від 15.01.2015 року на 1 арк.

Слідчий СВ Н-ського РВ
УМВС України в Н-ській області
майор міліції

(підпис)

А.А. Шпак

ПОСТАНОВА
про відмову в задоволенні клопотання
про укладення угоди про визнання винуватості⁶

місто Н-ськ

30 грудня 2012 року

Прокурор прокуратури Н-ського району Н-ської обл., молодший радник юстиції І.І. Іванов, розглянувши клопотання підозрюваного І. від 15 січня 2015 року щодо укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № _____ від 01.01.2015 року, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 115 КК України,-

ВСТАНОВИВ:

14.01.2015 року гр. І. в порядку ст. 276 КПК оголошено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 115 КК України. 15.01.2015 року підозрюваний І. звернувся до прокуратури Н-ського р-ну з клопотанням про укладення угоди про визнання винуватості.

Враховуючи положення ч. 4 ст. 469 КПК України угода про визнання винуватості може бути укладена між прокурором та підозрюваним (обвинуваченим) у провадженні щодо:

1) кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості, тяжких злочинів;

2) особливо тяжких злочинів, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України за умови викриття підозрюваним чи обвинуваченим іншої особи у вчиненні злочину, віднесеного до підслідності Національного антикорупційного бюро України, якщо інформація щодо вчинення такою особою злочину буде підтверджена доказами.

Угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена щодо кримінальних проступків, злочинів, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам. Укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні щодо уповноваженої особи юридичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким здійснюється провадження щодо юридичної особи, а також у кримінальному провадженні, в якому бере участь потерпілий, не допускається.

---

⁶ Постанова про відмову у задоволенні клопотання про укладення угоди про визнання винуватості може бути винесена і самостійно слідчим, якщо він дійде до висновків, щодо невідповідності кримінального провадження вимогам ч. 4 ст. 469 КПК України.

Враховуючи, що кримінальне правопорушення, в якому обґрунтовано підозрюється гр. І відповідно до ст. 12 КК України відноситься до особливо тяжких злочинів та відповідно до ст. 216 КПК України не відноситься до підслідності Національного антикорупційного бюро України, керуючись ст.ст. 110 та 220 Кримінального процесуального кодексу України, -

ПОСТАНОВИВ:

1. У задоволенні клопотання підозрюваного І. від 15 січня 2015 року щодо укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні № _____ від 01.01.2015 року відмовити.

2. Копію постанови вручити особам, які заявили клопотання.

**Прокурор прокуратури
Н-ського району Н-ської обл.
молодший радник юстиції**

І.І. Іванов

З постановою ознайомлені, копію постанови одержали: _____ 20__ року

_____

_____

Додаток 5

**Петренку Івану Васильовичу
Директору Регіонального
центру надання безоплатної
вторинної правової допомоги
у Н-ській області
вул. Миру, 3 м. Н-ськ**

Відповідно до вимог положень ст. 49 КПК України, направляю Вам для виконання постанову про доручення призначити адвоката для здійснення захисту підозрюваного І. у кримінальному провадженні, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань № _____ від 01.01.2015 року.

Додаток: постанова про доручення призначити адвоката.

**Слідчий Н-ського РВ УМВС
України в Н-ській обл.
майор міліції**

(підпис)

А.А. Шпак

сл. тел. (000) 000-00-00

ПОСТАНОВА
про доручення призначити адвоката
для здійснення захисту за призначенням⁷

Місто (сел.) Н-ськ

15 січня 2015 року

Слідчий СВ Н-ського РВ УМВС України в Н-ській області майор міліції Шпак А.А., у кримінальному провадженні № _____, відомості про яке внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань 01 січня 2015 року, за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч.1. ст.309 КК України,-

ВСТАНОВИВ:

У провадженні СВ Н-ського РВ УМВС України в Н-ській області перебувають матеріали кримінального провадження № _____, відомості про яке внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань 01 січня 2015 року, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч.1. ст.309 КК України,-

Під час досудового розслідування встановлено, що 01.01.2015 приблизно о 19.30, гр. І, 1992 року народження, 01.01.2015 року перебуваючи поблизу магазину «Продукти», що знаходиться за адресою: м. Н-ськ, вул. Енергетиків, 15 у невстановленої слідством особи, без мети збуту, для особистого вживання, незаконно придбав наркотичний засіб – каннабіс (марихуану), який згідно висновку хімічної експертизи № 1095 від 05.01.2015 являється особливо небезпечним наркотичним засобом вагою 5,75 грамів.

У вчиненні зазначеного кримінального правопорушення, підозрюється гр. І., який після роз'яснення йому процесуальних прав та обов'язків висловив бажання укласти угоду про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним.

Підозрюваний окремо вказав, що через відсутність коштів він не може залучити захисника самостійно.

На підставі викладеного, керуючись ст.ст. 42, 46, 48, 49, 52, 110 КПК України, п. 7 ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу», -

ПОСТАНОВИВ:

1. Доручити директору Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Н-ській області призначити адвоката для здійснення захисту за призначенням прав та інтересів підозрюваного гр. І. під

---

⁷ Постанова про дорученні призначити адвоката може бути винесена і прокурором.

час досудового розслідування у кримінальному провадженні, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань 01 січня 2015 року за № _____.

2. Забезпечити прибуття призначеного адвоката о 16.00 15 січня 2015 року до слідчого СВ Н-ського РВ УМВС України в Н-ській області майора міліції Шпака А.А. (тел. 000-00-00) за адресою: м. Н-ськ, вул. Ігнатова, 4 (каб. 12).

3. Копію постанови направити до Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Н-ській області для негайного виконання.

**Слідчий СВ Н-ського РВ
УМВС України в Н-ській області
майор міліції**

(підпис)

А.А. Шпак

**Порівняльна таблиця
угоди про примирення, відмови потерпілого від обвинувачення та
звільнення**

від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим

<i>Критерії оцінки</i>	угода про примирення	відмова потерпілого від обвинувачення	звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим
Нормативне регулювання	ч.4 ст.56, п.1 ч.3 ст.314, ч. 3 ст. 394, ч.2 ст.407, ч.3 ст.424, ст.ст.468,469,471, 473-476 КПК України	ст.284, п.4 ч.1 ст.303, п.2 ч.3 ст.314, ст.ст.340, 417, 440, 477-479 КПК України	ст.46 КК України, ч.4 ст.56, ст.284, ст.ст. 285-288, п.2 ч.3 ст. 314, ст.ст. 417, 440 КПК України
Природа підстав для застосування	кримінально-процесуальна	кримінально-процесуальна	закон про кримінальну відповідальність /матеріально-правова
Критерії проваджень, у яких допускається їх застосування	у провадженнях щодо <i>кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості</i> , та у <i>формі приватного обвинувачення</i>	лише у кримінальному провадженні у <i>формі приватного обвинувачення</i>	у провадженнях щодо осіб, які <i>вперше</i> вчинили <i>злочин невеликої тяжкості</i> чи <i>необережний злочин середньої тяжкості</i>
Форма волевиявлення потерпілого і/чи підозрюваного/ обвинуваченого	в одному документі (угоді про примирення), який закріплює волевиявлення обох сторін і скріплюється їх підписами детальне регулювання законом змісту угоди про примирення	Одностороннє волевиявлення потерпілого/ його представника в активній (усна чи письмова відмова) чи пасивній (повторна неявка в судові засідання за визначених у законі умов) формі волевиявлення підозрюваного/ обвинуваченого значення не має	письмова згода підозрюваного чи письмове клопотання/згода обвинуваченого обов'язок прокурору/суду щодо з'ясування думки потерпілого (форма законом не врегульована, але заперечення потерпілим факту примирення виключає застосування цього інституту)

Перевірка добровільності згоди потерпілого	ретельна перевірка добровільності згоди потерпілого, включаючи можливість витребування документів та виклику і опитування осіб	прямо не передбачена	перевірка обмежена обов'язком прокурора/суду з'ясувати думку потерпілого
Залежність від відшкодування заподіяної кримінальним правопорушенням шкоди	необхідність і строки відшкодування шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням, <i>можуть бути частиною угоди про примирення, проте не обов'язковою умовою її укладення (за домовленістю сторін)</i>	<i>немає жодної залежності між рішенням про закриття провадження у зв'язку з відмовою потерпілого від обвинувачення та відшкодування заподіяної шкоди</i>	відшкодування завданих злочином збитків або усунення заподіяної ним шкоди є <i>обов'язковою умовою застосування цього інституту</i>
Стадія провадження, на якій допускається застосування	укладення допускається <i>на будь-якій стадії після повідомлення особі про підозру і до виходу суду першої інстанції до нарадчої кімнати для винесення вироку, затвердження – лише судом першої інстанції</i>	<i>на стадії досудового розслідування та під час розгляду справи судом першої, апеляційної і касаційної інстанцій</i>	<i>під час розгляду справи судом першої, апеляційної і касаційної інстанцій</i>
Можливий ініціатор	<i>потерпілий, підозрюваний/обвинувачений</i>	<i>потерпілий /активно чи пасивно/</i>	<i>прокурор – на стадії досудового розслідування</i> <i>сторона кримінального провадження – на стадії судового розгляду</i>
Процесуальне оформлення	<i>вирок суду на підставі угоди або ухвала суду про відмову у затвердженні угоди</i>	<i>під час досудового розслідування – постанова прокурора про закриття кримінального провадження у зв'язку з відмовою потерпілого від обвинувачення</i> <i>під час судового розгляду – ухвала суду про закриття</i>	<i>Ухвала суду про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності або ухвала суду про відмову у задоволенні клопотання про звільнення особи від кримінальної</i>

		<i>кримінального провадження у зв'язку з відмовою потерпілого від обвинувачення</i>	<i>відповідальності</i>
Наслідки позитивного рішення	<i>засудження до кримінального покарання і судимість</i>	<i>закриття кримінального провадження і відсутність судимості</i>	<i>закриття кримінального провадження, звільнення особи від кримінальної відповідальності, відсутність судимості</i>
Можливість оскарження	вирок суду на підставі угоди може бути оскаржений в апеляційному та касаційному порядку з обмежених підстав ухвала суду про відмову в затвердженні угоди оскарженню не підлягає	постанова прокурора може бути оскаржена до слідчого судді ухвала суду може бути оскаржена в апеляційному порядку	ухвала суду про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності може бути оскаржене в апеляційному порядку ухвала суду про відмову у задоволенні клопотання не підлягає оскарженню
Допустимість повторного звернення у разі негативного рішення	у разі відмови суду у затвердженні угоди <i>повторне звернення з угодою в тому ж кримінальному провадженні не допускається</i>	відмова від обвинувачення є <i>безумовною підставою</i> для закриття провадження у таких випадках, тому потреба у повторних зверненнях не виникатиме	відмова суду у клопотанні про звільнення особи від кримінальної відповідальності <i>не перешкоджає повторним зверненням з цього приводу за наявності для цього передбачених законом підстав</i>
Допустимість перегляду тим самим судом свого позитивного рішення	<i>допускається, суд може прийняти рішення про скасування вироку на підставі угоди у разі невиконання засудженим умов угоди</i>	<i>не передбачена</i>	<i>не передбачена</i>

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Новак Р. В. Кримінальне провадження на підставі угод в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика ; судова експертиза ; оперативно-розшукова діяльність» / Р. В. Новак. – Харків, 2015. – 18 с.
2. Тертишник В. М. Кримінальний процес України. Особлива частина: підручник. Академічне видання. – К.: Алерта, 2014. – 240 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 19.11.2012 // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 2 / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – 664 с.
5. Микитин Ю. І. Відновне правосуддя у кримінальному процесі : міжнародний досвід та перспективи розвитку в Україні : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Ю. І Микитин; Нац. акад. прокуратури України. - К., 2010. - 19 с.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / Відп. ред.: С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. – Х.: Одісей, 2013. – 1104 с.
7. Наказ Генерального прокурора України від 19.12.2012 № 4гн (зі змінами, внесеними наказом Генерального прокурора України від 26.07.2013 №4гн-1) «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=94102.
8. Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод // Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15.11.2012 № 223-1679/0/4-12.
9. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України від 05.04.2001 // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://mego.info/матеріал/стаття-389-1-умисне-невиконання-угоди-про-примирення-або-про-визнання-винуватості>.
10. Рекомендація N 6 R(87)18 Комітета міністрів Совета Европы государствам-членам «Относительно упрощения уголовного правосудия» от 17.09.1987.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПОРЯДКУ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТИТУТУ УГОД У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

*Науково-практичні рекомендації
для слідчих, суддів, працівників прокуратури,
викладачів, науковців, курсантів та слухачів
навчальних закладів системи МВС*

Авторський колектив:

Полєвіков Ю.С. – слідчий СВ Уманського МВ УМВС України в Черкаській області (розділ 2; додатки);

Рогальська В.В. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (розділ 2; додатки);

Христов О.Л. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (вступ, розділ 1);

Христова Ю.В. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права факультету підготовки фахівців для підрозділів міліції громадської безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (вступ, розділ 1).